

התובעת - ס.כ.

ע"י ב"כ עוה"ד אבישי גריידי

נגד

- הנתבעים -
1. עזבון המנוח פ.ד. ז"ל
באמצעות מנהל העזבון אריאל אדלר
  2. פ.פ.
  3. ה.ל.
- הנתבעים 2-3 ע"י ב"כ עו"ד אריאל אדלר

כותרת "פסקדין":
עתירה לקביעת זכויות ברכוש מנוח וקציבת מזונות מן העזבון לידועה בציבור.

פסק דין

פתח דבר

התובעת טוענת להיותה ידועתו בציבור של מרד.פ. ז"ל (להלן-המנוח) משך כ- 19 שנה עד אשר הלך לבית עולמו ביום 29.8.09 ממחלה קשה. מתוך שכך עותרת התובעת לקביעת זכויותיה ברכושו של המנוח מכח חזקת השיתוף (תמ"ש 36036-02-10) ולקציבת מזונותיה מתוך עזבונו (ת"ע 35984-02-10).

התובעת אף מוסיפה ומתנגדת לקיום צוואתו של המנוח מיום 16.10.05, צוואה המדירה אותה מכל זכות וחלק בעזבונו (ת"ע 21939-01-10). לטענת התובעת אין לקיים הצוואה הנזכרת בשל פגמים מהותיים בעריכתה לפיכך יש לראותה כיורשתו של המנוח מכח הוראת סע' 55 לחוק הירושה התשכ"ח – 1968 (להלן – חוק הירושה).

להלן נדרש, בין השאר, לשאלות הבאות –

- א. האם התובעת הייתה ידועתו בציבור של המנוח עובר לפטירתו?
- ב. ככל שימצא כי התובעת היתה ידועתו בציבור של המנוח עובר לפטירתו - האם יש לה זכויות ברכושו מכח חזקת השיתוף?
- ג. האם צוואתו של המנוח תקיפה על אף הפגמים הניטענים שנפלו בה?

ד. אם וככל שימצא כי התובעת הייתה ידועתו של המנוח עובר לפטירתו - האם היא זכאית למזונות מעזבונו ?

הנדרש לנדון

1. התובעת הכירה את המנוח בשנת 1991, בהיותה כבת 26, המנוח היה מבוגר ממנה בכ- 15 שנה, רווק וללא ילדים. לטענת התובעת זמן קצר אחר היכרותם הם החלו להתגורר יחדיו תחת קורת גג אחת כבני זוג לכל דבר וענין וזאת עד למועד פטירתו של המנוח, משך כ- 19 שנה.

2. הנתבעים 2-3, הינם אָחֵיו של המנוח, להם ציווה המנוח את רכושו בצוואתו, כפי שיורחב בהמשך הדברים. לטענת הנתבעים, התובעת מעולם לא הייתה ידועתו בציבור של המנוח ובוודאי שלא הייתה כזו בשנותיו האחרונות ובסמוך לפטירתו. יתר על כן, לטענת הנתבעים, המנוח עמד על סילוקה של התובעת מדירתו בשנותיו האחרונות, ולמעשה הצדדים לָנו בחדרים נפרדים וכל אחד מהם ניהל קשרים רומנטיים או יחסים אינטימיים עם אחרים.

3. ביום 16.10.05 חתם המנוח על צוואה בנוכחות עדים (להלן – הצוואה). בצוואתו הדיר המנוח את התובעת מכל נכסיו וציווה את עזבונו לאחיו – הנתבעים.

4. בצוואתו מדגיש המנוח מספר פעמים כי אין הוא מוריש לתובעת דבר והוא אף נותן טעם וסיבה לדבר. כך בסע' 2 (ב) לצוואתו כותב המנוח –
"למען הסר ספק הנני מדגיש בלשון חד משמעית שגב' ס.כ. המתגוררת בדירה אינה זכאית לשום חלק ממנה וכן תפנה אותה באופן מוחלט ומייד. וזו בקשתי וצוואתי שלא תהנה במאומה מכל אשר לי בהווה ובעתיד"

ובסע' 7 לצוואתו הוסיף וביאר טעמו של דבר -

"כדי להסיר ספק ולמען הדגש את רצוני זה אני חוזר ומורה שלגב' כ. לא יהיה כל חלק ונחלה בכל אחר (כך במקור - צ.ו.; צ"ל - אשר) לי היום ובעתיד. כל זאת מאחר והיא לא תרמה בפרוטה אחת להשגת הרכוש ולא תפקדה כשותפה ובת זוג משום בחינה שהיא. לא רק זאת אלא שלמרות שחייה(כך במקור - צ.ו.) על חשבוני וטוב ליבי לאורך השנים, גם השביע (כך במקור - צ.ו.; צ"ל - השביעה) אותי מרורים ופגיעה בכבודי. אשר על כן לא יהא חלקה עימי בשום צורה ואופן"

אכן, דבר דבור על אופניו.

5. ביום 29.8.09 הלך תובע לבית עולמו ממחלת הלוקמיה.

6. מעת שהלך המנוח לבית עולמו באו הצדדים לכלל מריבה ומחלוקת. התובעת הטוענת להיותה ידועתו בציבור של המנוח, מבקשת להנאות מרכושו, בין אם מכח זכותה על פי חזקת השיתוף, בין אם בשל זכותה למזונות מעזבונו ובין אם כיוורשתו, וזאת אחר שהיא מתנגדת לתוקפה של צוואתו שכן, לטענתה, נפלו בה פגמים רבים אשר אינם מאפשרים את קיומה.

הנתבעים, אחיו של המנוח, טוענים, כאמור, כי התובעת לא הייתה ידועתו בציבור של המנוח, ובוודאי שלא היה זה מצב הדברים עובר לפטירתו עת האיבה שכנה ביניהם, כפי העולה

מצוואת המנוח שנערכה כארבע שנים עובר לפטירתו. לבד מכך טוענים הנתבעים, כי גם אם ימצא שהתובעת אכן הייתה ידועתו בציבור של המנוח עובר לפטירתו הרי שעל אף שכך אין היא זכאית לחלק מרכושו. כיורשת אין היא זכאית לחלק מעזבונו של המנוח נוכח הוראותיה הברורות של צוואתו, אשר לא נפל בה כל פגם ובוודאי לא פגם המצדיק את פסילתה, ואף כבת זוג אין היא זכאית לחלק מהרכוש הרשום על שם המנוח היות ובנדון לא קמה לה חזקת השיתוף שכן עיקר רכושו של המנוח היה רכוש שנצבר עובר להיכרות הצדדים או חליפיו של רכוש זה. עוד טוענים הנתבעים כי אין התובעת זכאית למזונות מעזבונו של המנוח נוכח נכסיה ויכולותיה הכלכליות.

אחר שהבאנו העיקר ומסגרתם של דברים, נרחיב ונביא טענות הצדדים ביתר פירוט –

טענות התובעת

7. התובעת טוענת כי יש לראותה כידועתו בציבור של המנוח שכן הם חיו יחדיו כבני זוג לכל דבר וענין, תוך ניהול משק בית משותף ומגורים תחת קורת גג אחת.

8. לטענת התובעת, בתחילה היא התגוררה עם המנוח בדירה הרשומה על שמו ברח' *** ***, ואולם לאחר כשלוש שנים נמכרה דירה זו והתובע רכש דירה חלופית ברח' *** ***, אשראף היא נרשמה על שמו בלבד. התובעת טוענת כי היא זו אשר כיתתה רגליה יחד עם המנוח במציאת הדירה החלופית, פיקחה על שיפוצים השונים שנערכו בדירה ובחירה אביזרים ורהיטים לדירה על פי טעמה שלה.

9. זאת ועוד, לטענת התובעת, כבר מתחילת הקשר בניהם היא סייעה למנוח בעסקו, עסק שכלל מסעדה ואולם אירועים, ולמעשה היא הייתה שותפה בפועל בניהול העסק. לדבריה, בשלב מסוים, בשנת 2005, ולאחר שסברה כי שותפו של המנוח בעסק מנהלו תוך אי סדרים כספיים היא החליטה להפסיק את פעילותה בעסק. מעת זו לא עבדה עוד התובעת ולדבריה נסמכה על המנוח בלבד שיספק צרכיה ומזונותיה.

10. לטענת התובעת היא שימשה כבת זוג נאמנה למנוח כאשר כל אחד מהם דאג לריווחתו של מישנהו. המנוח אשר סבל ממחלת עור קשה נדרש, לטענתה, לשמירה קפדנית על היגיינה והיא זו אשר כיבסה והרתיחה את מצעיו חדשות לבקרים, ומנגד המנוח דאג לצרכיה הרפואיים לרבות תשלום בגין ביטוח רפואי משלים עבורה, כיסוי הוצאות טיפולי שיניים וכיוצ"ב.

11. התובעת טוענת כי הצדדים חיו ברמת חיים גבוהה, הרבו לטייל בארץ ובחו"ל, בילו במסעדות יוקרה, עשו שימוש בשני רכבים יוקרתיים, כאשר המנוח טורח לשאת בכל הוצאות השימוש של הרכב שהיה בשימושה.

ויותר מכך – לטענת התובעת המנוח דאג ומימן את כל צרכיה, כך לטענתה נתן בידיה מדי שבוע כ- 2000 ₪ במזומן ואף מסר בידיה את כרטיס האשראי שלו על מנת שתרכוש לעצמה את כל צרכיה לרבות תכשיטים וביגוד. לדבריה מדי חודש היא רכשה מוצרים כאלה ואחרים לצרכיה שלה בשיעור של כ- 10,000 ₪ לחודש. לבד מכך הוסיף ונשא בכל הוצאות משק הבית ונתן לתובעת מכשיר סלולארי שהיה רשום על שמו לשימושה שלה. עוד הוסיף המנוח ומימן לתובעת לימודים בקתדרה ב*** *** וכן מימן את השתתפותה בפעילויות שונות של החברה להגנת הטבע.

12. לטענת התובעת, כיום, אחר פטירת המנוח, היא נאלצת לכתת רגליה בעבודות דחק והשתכרותה מגעת לסך של כ- 3000 ₪ סך אשר לא זו בלבד שרחוק מרחק רב מרמת החיים לה הורגלה בחייה עם המנוח אלא שאין בו על מנת לספק ולו מקצת צרכיה ההכרחיים לרבות צרכי מדורה. לטענת התובעת, בכתב תביעתה, היא נדרשת לצרכיה ומזונותיה לסך של 13,930

נח לחודש. מאידך, בתצהירה ובסיכומיה טוענת התובעת למזונות בשיעור של 17,200 ₪ לחודש (סע' 96 לתצהירה וסע' 13 לסיכומיה).

13. התובעת מוסיפה וטוענת כי מתוך חייהם המשותפים של הצדדים, משק הבית המשותף שקיימו, והשיתופיות שנהגה בניהם במהלך מג.הם יחדיו, הרי שקמה ועולה לה חזקת השיתוף שעניינה שיתופם של בני זוג זה בנכסיו של משנהו. מתוך שכך טוענת התובעת כי יש לקבוע את זכויותיה במחצית הדירה הרשומה ע"ש המנוח, מחצית הזכויות בחברות ובעסקים הרשומים על שמו ומחצית הכספים אשר היו רשומים על שמו במועד פטירתו.

14. אשר לצוואתו של המנוח המדירה אותה מכל חלק בעזבונו של המנוח, טוענת התובעת, כי תוכנה של הצוואה אינו הגיוני ואינו מתיישב כלל וכלל עם מערכת החיים ההרמונית ששררה בינה לבין המנוח ועם התנהלותו של המנוח אף לאחר כתיבתה. כך, כדוגמה, טוענת התובעת כי המנוח ביקש ממנה להצטרף אליו לטיול ולבילוי בחו"ל בחודש נובמבר 2008, כחודש לאחר חתימת צוואתו, וכן רכשו הצדדים ריהוט חדש לחדר השינה שלהם וציוד אלקטרוני יקר כגון טלוויזיות פלאזמה ו LCD בגודל של 47 אינץ' וכד'. לטענת התובעת צוואת המנוח אינה עולה בקנה אחד עם יחסי האמון והאהבה שנהגו בניהם ומתוך שכך היא סבורה כי הצוואה זויפה וכי החתימה המופיעה עליה אינה חתימתו של המנוח או, לחלופין, שזו נכתבה על ידו מתוך השפעה בלתי הוגנת שהושפע.

15. זאת ועוד, לטענת התובעת הוראות הצוואה המורות כי יש להשיב, ראשית דבר, מתוך עזבונו של המנוח הלוואות שניתנו לו ע"י אמו ואחיו אינן מתיישבות עם מהלכם של דברים, שכן המנוח הוא זה שתמך באמו ובאחיו ובוודאי שלא נדרש ליטול הלוואות כספיות מהם נוכח עסקיו המצליחים.

16. עוד טוענת התובעת כי עיון בצוואה מלמד כי זו לא נערכה ע"י המנוח עצמו אלא נכתבה בחופזה ע"י אחר וככל הנראה שלא ע"פ דעתו של המנוח. כך מסבה התובעת את שימת הלב לכך ששם משפחתה לא הודפס בצוואה אלא הוסף בכתב יד. דבר שיש בו ללמד כי הצוואה נערכה ע"י מי שלא הכיר כלל את שם משפחתה.

17. לבד מכך טוענת התובעת כי בצוואה נפלו פגמים מהותיים רבים אשר יש בהם בכדי לפוסלה. כך העדים לצוואה לא חתמו במקום המיועד לחתימתם ואף לא חתמו על הצוואה במעמד חתימת המצווה. כמו כן לא צויין מועד חתימתם של העדים על גבי הצוואה. כך גם כוללת הצוואה תיקונים רבים בכתב יד – בכותרת הצוואה נמחק מספר תעודת הזהות המודפס בסמוך לשמו של המנוח ותחתיו נכתב מספר הזהות של המנוח בכתב יד, כמו כן בצוואה מצויים תיקונים רבים נוספים בכתב יד אשר אינו כתב ידו של המנוח ואשר חתימת המנוח אינה מצויה בצידם, כך שאין אנו יודעים מתי תוקנו והאם המנוח היה מודע לתיקונים אלו. כך, כאמור, הוסף, לטענתה, בכתב יד שאינו כתב ידו של המנוח, שם משפחתה של התובעת בצד שמה הפרטי המודפס וכך הוספה בכתב יד שאינו כתב ידו של המנוח כתובת דירתו של המנוח.

18. עוד טוענת התובעת כי על הצוואה מופיעים תאריכים שונים. כך בעמוד הראשון לצוואה מופיע תאריך לועזי אשר אינו תואם לתאריך העברי המצוי לצידו. ותאריכים אלו אינם זהים לתאריך המצוי בעמ' השני לצוואה. בתאריך העברי המצויין בעמ' השני לצוואה יש תיקון בכתב יד ללא חתימת המנוח לצידו. לטענת התובעת הפגמים המפורטים לענין חסרון תאריך אחיד בצוואה וחסרון חתימת העדים לצד הצהרת העדים בצוואה הינם פגמים מהותיים המצדיקים את פסילתה וקביעתה כיורשתו של המנוח מכח הוראת סע' 55 לחוק הירושה.

טענות הנתבעים

19. לטענת הנתבעים התובעת לא הייתה ידועתו בציבור של אחיהם המנוח, ומכל מקום לא הייתה ידועתו בשנותיו האחרונות. לטענתם, הצדדים לא קיימו משק בית משותף, לְנו בחדרים נפרדים ולא קיימו יחסי אישות בשנותיו האחרונות של המנוח. התובעת לא השתתפה בסעודות והארוחות המשפחתיות שאירגן המנוח ולא יצאה עמו לטיולים משותפים. לטענת הנתבעים גם נסיעותיו של התובע לים המלח לצורך טיפול במחלת העור בה לקה, היו בלוויית חבריו ולא בלוויית התובעת.

20. עוד טוענים הנתבעים כי כל אחד מהצדדים, הן המנוח והן התובעת, קיימו קשרים רומנטיים ואינטימיים עם אחרים ומכל מקום המנוח מעולם לא הציג את התובעת כבת זוגו או כידועתו בציבור. לצדדים לא היו צאצאים משותפים, והם לא נישאו על אף שלא הייתה כל מניעה לכך.

21. הנתבעים אף מכחישים את טענותיה של התובעת כאילו תמכה וסייעה למנוח בכל הקשור לטיפול במחלת העור בה לקה. לטענתם, התובעת סלדה מהמנוח, לא חלקה עימו את יצועה ואף לא ליוותה אותו לצורך אישפוזו האחרון ולא שהתה עימו בבית החולים בתקופת האישפוז עד לפטירתו.

22. ועיקר העיקרים – לטענת הנתבעים, בשנים האחרונות לחייו עמד המנוח על סילוקה של התובעת מדירתו. אומנם בשל אופיו הנוח לא ביקש המנוח לפנות את התובעת מביתו בכוח הזרוע ואולם הוא היה מעוניין כי הדברים יעשו בהסכמה ובאווירה טובה. לטענתם עובר לאישפוזו ביקש המנוח מהתובעת לפנות את דירתו וזו ביקשה ממנו שהות של כשבועיים לצורך התארגנות, המנוח הסכים לכך ואולם אז אושפז באופן מפתיע ובלתי צפוי, מצבו הרפואי התדרדר עד אשר הלך לבית עולמו (ראה עדות הנתבע סע' 31-33 לתצהירו).

23. לבד מכך, טוענים הנתבעים כי גם אם יכיר ביהמ"ש בתובעת כידועתו של המנוח הרי שבין הצדדים לא היתה כל כוונה לחלוק ולשתף בנכסיהם האחד את משנהו. לצדדים מעולם לא היה חשבון בנק משותף, הם לא רכשו נכסים משותפים והמנוח מעולם לא רשם נכס שנרכש על ידו על שם התובעת. מתוך שכך אין להחיל את חזקת השיתוף על הצדדים ודין תביעתה הרכושית של התובעת להידחות. זאת ועוד, לטענת הנתבעים, דירתו של התובע, אשר היוותה את עיקר רכושו, נרכשה מתוך תמורת דירה אחרת אשר הייתה בעלותו עובר להיכרותו את התובעת כך שכזו אין מהווה נכס בר חלוקה בין הצדדים.

24. עוד טוענים הנתבעים כי גם אם יכיר ביהמ"ש בתובעת כידועתו בציבור של המנוח הרי שאין היא זכאית למזונות מעזבונו נוכח השתכרותה המכסה את כל צרכיה. לטענת הנתבעים מזונות מן העזבון נפסקים ע"פ מבחן הנזקקות, רוצה לומר יש לצמצמם לצרכים הכרחיים בלבד ואלו מכוסים, כאמור, מתוך מעשה ידיה של התובעת.

25. אשר לצוואת המנוח, טוענים הנתבעים, כי עסקינן בצוואה שנכתבה כדת וכדין וכי לא נפל בה כל פגם מהותי המצדיק את פסילתה.

26. הנתבעים דוחים טענת התובעת להיותה של צוואת המנוח מזויפת, שכן על אף שביהמ"ש מינה לבקשתה מומחה לזיהוי כתב יד, התובעת, מטעמיה שלה, לא טרחה כלל לפנות אליו ולשלם את שכ"ט לצורך קבלת חוות דעתו.

27. הנתבעים אף מכחישים את טענות התובעת כי המנוח חתם על צוואתו בשל השפעה בלתי הוגנת שכן לא זו בלבד שהטענה נטענה כלאחר יד מבלי שהובאה כל ראיה לתמוך בה, הרי שהתובע היה בשיא אוננו עת חתם על צוואתו ללא כל פגם קוגנטיבי או פיזי. יתר על כן,

הנתבעים טוענים כי לא ניתן לטעון טענות עובדתיות חלופיות - באחת שהצוואה זויפה והמנוח כלל לא חתם עליה ובאחרת כי חתם על הצוואה בשל השפעה בלתי הוגנת.

28. הנתבעים טוענים כי אין ממש בטענות התובעת לפיהן חתמו העדים על הצוואה שלא בנוכחות המצווה ומבלי שזה הצהיר בפניהם כי זו צוואתו, ומפנים את שימת הלב לכך שהצהרת המנוח על כך שזו צוואתו נזכרת הן בגוף הצוואה בס' 10-11 והן באישור העדים ובסמוך לחתימתם.

29. כמו כן טוענים הנתבעים כי לא נפל כל פגם בתאריך המופיע על גבי הצוואה. בניגוד לטענות התובעת התאריך הלועזי המופיע בעמוד הראשון לצוואה (16.10.05) זהה לתאריך העברי המצויין בה ("ג תשרי תשס"ו). אשר לעובדה שבעמ' השני צוין בצד התאריך הלועזי הנכון, תאריך עברי בו צויין "שנת תשס"ה" במקום "תשס"ו" הרי שאין זו אלא טעות סופר שכן עסקינן בתחילת השנה ומטבעם של דברים טרם הורגלו בני אדם לציין את תאריכה של זו החדשה. כך גם בכותרת לצוואה עקב טעות הדפסה במספר תעודת הזהות של המנוח (ערבוב הספרות) תוקנה הטעות בכתב יד על גביה.

30. עוד טוענים הנתבעים כי אין כל פגם בכך שהעדים חתמו את חתימתם בסמוך לשמם בכותרת להצהרתם כי המנוח חתם לפניהם על צוואתו ולא במקום המיועד לכך בסיפא להצהרה זו.

הנתבעים מוסיפים ומדגישים כי התיקונים הנזכרים אינם בגדר פגמים בצוואה אלא אך ורק תיקונים טכניים ובוודאי שאין בהם לפגוע בתוקפה של צוואה.

* * *

להלן נבחן תחילה האם הייתה התובעת ידועתו בציבור של המנוח, בין אם לצרכי ירושתו וזכותה למזונות ובין אם לצורך תביעתה הרכושית מכח חזקת השיתוף, ולאחר שנבוא למסקנה בענין זה נבחן מה הן זכויותיה כתוצאה ממסקנתנו זו.

ידועה בציבור – עיקרו של דין

31. מן המפורסמות הוא ש"הידיעות בציבור" אינה בגדר סטטוס אלא מצב משפטי המקנה זכויות ע"פ דין. מתוך שכך הגדרתה של זו משתנה מענין לענין על פי הגדרתו של החוק הרלבנטי ו/או הפסיקה הנוגעת לענין המסוים. רוצה לומר, לא הרי ה"ידוע בציבור" לצורך זכיה בירושתו של אדם, אשר על עניינו שולט חוק הירושה, כ"ידוע בציבור" לצורך קבלת קצבת מל"ל אשר על עניינו שולט חוק הביטוח הלאומי וכיוצ"ב(ע"א 384/61 מד"י נ. פסלר פ"ד ט"ז, 102; ע"א 563/65 יגר נ. פלביץ, פ"ד כ (3) 244; מ. שאוה, הידועה בציבור כאישתו – הגדרתה, מעמדה וזכויותיה, עיוני משפט ג' (תשל"ג) 484). מתוך שכך נהירה אמירתו הידועה של הש' זילברג בפרשת דריאן –

" הגדרתה המשפטית המדוייקת של "ידועה בציבור כאשתו", היא קשה כקריעת ים סוף, או בלתי אפשרית כפתרון בעיית ריבוע העיגול..." (ע"א 42/65 דריאן נ. עמידר (1969) וצוטט בפסקי דין רבים, ראה כדוגמה -תמ"ש (ירושלים) 4910/97 - פלוני נ' פלוני (1997); תמ"ש (תל-אביב-יפו) 21030/00 - ליבמן נורית נ' היועמ"ש(2002)).

בנדון אנו נדרשים לבחון את סוגיית ה"ידועה בציבור" משלוש פנים. בפן האחד עלינו לבחון את היותה של התובעת ידועה בציבור מכח סע' 55 לחוק הירושה, לענין זה נדרש אם ימצא כי צוואת המנוח בה הדיר המנוח את התובעת מעזבונו – אינה תקפה, ובפן השני עלינו לבחון האם התובעת הייתה "ידועתו בציבור" של המנוח לצורך קביעת זכויותיה ברכוש הרשום ע"ש המנוח

מכח חזקת השיתוף, בפן השלישי עלינו לבחון האם התובעת הינה ידועה בציבור מכח סע' 57 (ג) לחוק הירושה וזאת לצורך בחינת זכותה למזונות מן העזבון. מיד יאמר כי הגדרתה של הידועה בציבור בסע' 55 לחוק הירושה ובסע' 57 (ג) לחוק הירושה הינה מצומצמת מעט מהגדרת הידועה בציבור ע"פ הפסיקה לצורך בירור עניינם הרכושי של בני זוג, שכן היא מוסיפה ודורשת את אי היותם של הצדדים נשואים לאחד, לפיכך מעת שימצא שהתובעת עונה לדרישות המחוקק והפסיקה באשר להגדרתה כ"ידועה בציבור" מכח חוק הירושה הרי שהדברים יהיו יפים אף לצורך תביעתה הרכושית מכח חזקת השיתוף.

ידועה בציבור לצורך חוק הירושה

32. וזוהוראתו של סע' 55 לחוק הירושה -

"מעין צוואה

איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינה נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, רואים את הנשאר בחיים כאילו המוריש ציווה לו מה שהנשאר בחיים היה מקבל בירושה על פי דין אילו היו נשואים זה לזה, והוא כשאין הוראה אחרת, מפורשת או משתמעת, בצוואה שהשאר המוריש" (הגדרה דומה אנו מוצאים, כאמור, לצורך חיוב במזונות מן העזבון ע"פ סע' 57 (ג) לחוק הירושה)

הסעיף קובע, איפוא, שלושה תנאי סף על מנת שיהא לבן זוג חלק בעזבון בן זוגו המנוח: הראשון - קיומם של חיי משפחה, השני - ניהול משק בית משותף והיסוד השלישי - העדר קשר נישואין בין מי מבני הזוג לאחר, יסודות אלו כפופים לתנאי מסיג - "והוא כשאין הוראה אחרת, מפורשת או משתמעת, בצוואה שהשאר המוריש".

מיד יאמר, עסקינן בתנאים מהותיים ולא ראייתיים גרידא, אשר צריך שיתקיימו בבני הזוג עד למועד פטירתו של המנוח (ע"א 6434/00 רות דנינו נ' משה מנע ו-2 אח' פ"ד נו (3) 683, עמ' 689-690 ע"א 235/72 בירנבאום נ' עזבון לוין, כז (1) 645; ת.א. 150/98 חבר נ' קרן הגימלאות של חברי אגד, [פורסם בנבו]; ע"א 818/75 עזבון ברוניסלבה נ' מרגלית, פ"ד לב (2) 552, 554). זאת ועוד, הזכות לרשת אינה תלויה בתנאי נוסף או בכוונה כלשהי של בן הזוג שנפטר (בע"מ 9607/03 פלוני נ' פלונית, [פורסם בנבו]; ע"א 1717/98 בלאו נ' פוזש, פ"ד נד (4) 376, 381; ע"א 818/75 עזבון בורגר נ' מרגלית, פ"ד ל (2) 552).

33. בנדון, אין חולק כי במועד פטירתו של המנוח לא היה איש מהצדדים נשוי לאחר. כיוון שכך לא יכולה להיות מחלוקת על התקיימותו של היסוד השלישי מהיסודות הנזכרים. נותר לנו לבחון, איפוא, האם בנדון דנן התקיימו תנאי היסוד של "חיי משפחה במשק בית משותף". ראשית דבר נעמוד על פרשנותה של דרישה כפולה זו בפסיקה ביהמ"ש.

קיומם של חיי משפחה במשק בית משותף

34. מפסיקתו של ביהמ"ש ניתן ללמוד כי התנאי הראשון של - קיום חיי משפחה - בא לבטא במהותו קיום מערכת חיים אינטימית, כמו בין בעל ואשה, המושתתים על יחס של חיבה ואהבה, מסירות ונאמנות המראה שבני הזוג קשרו גורלם זה בזה (ע"א 621/69 קרול נטיס נ' קורינה יוסטר, פד"י כד (1) 617; ע"א 235/72 בירנבאום נ' עזבון י. לוין, פ"ד כז (1) 645; בג"צ 4178/04 פלונית נ' בית הדין הרבני לערעורים, (2005)).

היסוד השני לו אנו נדרשים - ניהול משק בית משותף - פורש בפסיקה כשיתוף במקום מג.ם, אכילה, שתיה, לינה, הלבשה ושאר הצרכים שאדם נזקק להם בחיי היומיום, כאשר כל אחד מבני הזוג מקבל את הדרוש לו ותורם, אם מממונו ורכושו ואם מטרתו ועמלו, את חלקו כפי

יכולתו ואפשרויותיו. ביהמ"ש יוודא כי הקשר הכלכלי וניהול משק הבית המשותף, ככל שהוכח, לא בא לספק צורך אישי, נוחות, כדאיות כספית או סידור ענייני, אלא הוא פועל יוצא טבעי מחיי המשפחה המשותפים, כנהוג וכמקובל בין בעל ואשה הדבקים אחד בשני בקשר של גורל חיים(ע"א 621/69 הנ"ל).

ודוק, "משק בית משותף" אין פירושו בהכרח שיתוף קנייני בנכסים. השאלה, אם לפנינו בני זוג החיים חיי משפחה במשק בית משותף אינה עוסקת בבדיקת מערכת היחסים הקניינית שביניהם, אלא בבחינת התנהלותם הכלכלית והאישית (ע"א 107/87 שרה א. נ. פרידה מנדלסון פד"י מג' (1) 431; ב"ל (חיפה) 4600/04 - יחיאל ליאת נ' המוסד לביטוח לאומי (2007)).

עוד נקבע בפסיקה כי היסודות הנזכרים – חיי משפחה ומשק בית משותף - הינם תנאים שלובים השזורים זה בזה, אשר כל אחד מהם נצרך למשנהו, כך בעניין אלון נאמר -

"דוק שאין המדובר כאן על שני יסודות מנותקים שאינם משתלבים זה בזה אלא על שני מרכיבים השזורים זה בזה : לא על חיי משפחה לבר המדובר כאן אלא על חיי משפחה בעלי אופי מוגדר, היינו כאלה שביטויים בקיום משק בית משותף" (ע"א 107/87 שרה אלון נגד פרידה מנדלסון, פ"ד מג (1) 431, עמ' 433-434)

35. מכל מקום, בתי המשפט בפסיקותיהם ביקשו להגמיש את המבחנים לקביעת היותם של בני זוג ידועים בציבור, מתוך הבנה שחיי זוגיות יכולים לקבל פנים וצורות למכביר, אשר קשה לכונסם תחת משוואה קבועה אחת. וכדבריו של הש' י. שילה –

"קיצורו של המבחן אינו אלא קביעה אם היחסים בין בני הזוג שבהם דיבר סעיף 55 עולים בקנה אחד עם יחסים בין בני זוג נשוי. אך המבחן הוא גמיש ביותר כי אין לו מתכונת אחת של חיי משפחה במשק בית משותף המצויה אצל כל הזוגות הנשואים ושונים הדברים כמעט מזוג לזוג לפי השוני בגילם, השכלתם, מזגם, השקפתם עולמם, ארץ מוצאם, הרגלי חייהם, מקצועם, מצבם הכספי, מצב בריאותם וגורמים רבים אחרים שלא נצליח למנות ולמצותם כאן. כך שאין לך מבחן נוקשה אובייקטיבי אלא מעין תדמית משתנית של יחסים בין בני זוג שמרכיביה שונים מזוג לזוג". (הדגשה שלי- צ.ו.; ת.ע (ת"א) עזבון המנוח הויגרשטיין ז"ל עמ' 263 (לא פורסם – צוטט בע"א 79/83 היועמה"ש נ' סוזן שוקרון ואח' פד"י ל"ט (2) 690,694) וכן ראה ע"א (חיפה) 2122/04 משרד הבטחון – קצין תגמולים נ' ביטון סיגל (2005))

ובעקבותיו פסק כב' הש' ד. לויין בענין שוקרון הנ"ל -

"...אין לגבש קריטריונים אובייקטיבים נוקשים לדיבור המופיע בסע' 55 "החיים חיי משפחה" ולדיבור "משק בית משותף". כל מקרה ראוי לו שיבחן על פי נסיבותיו, מתוך ראיה כוללת של העובדות וסקירות היחסים על פי מרכיבים שונים ומאפיינים המתקיימים בהם" (ע"א 79/83 היועמה"ש נ' סוזן שוקרון ואח' פד"י ל"ט (2) 690,694)

36. דוגמה נאה לגמישות המבחנים הנדרשים לצורך קביעתם של בני זוג כ"ידועים בציבור" ניתן ללמוד ממבחן "המגורים המשותפים". ניתן היה לצפות כי לצורך הקביעה שבני זוג אכן ניהלו חיי משפחה במשק בית משותף, מרכיב המגורים המשותפים יהיה תנאי יסודי בלעדיו – אכן, ואולם גם קביעה גורפת זו רוככה בפסיקת בתי המשפט (עז' (כ"ס) T3600/07 'ר' נ' א' ל' (2010)).

כך גם הובהר בפסיקה כי בנסיבות מסוימות יוכרו בני זוג כידועים ציבור אף אם לא התקיימו בניהם יחסי אישות (תמ"ש (תל-אביב-יפו) 35924/99 - ד.ת. נ' י.א. ואח' תק-מש 2006(2), 210, ב"ל (תל-אביב-יפו) 2125/04 - אוברוגר ריקי נ' המוסד לביטוח לאומי תק-עב 2006(4), 2103) ומצד שני, אף קיום מערכות אינטימיות עם מספר בני זוג אינו שולל בהכרח את היותו של בן הזוג "ידוע בציבור". כך בפרשת סלם לא נשלל מעמדה של בת הזוג כ"ידועה בציבור" - לצורך הילכת השיתוף - על אף שהיא קיימה במקרים מסוימים יחסים אינטימיים גם עם גברים אחרים ואף ששמרה על רמה גבוהה יחסית של קשר זוגי עם בעלה לשעבר (ע"א 4385/91 סלם נ' כ. פד"י נ"א (1) 337).

כמו כן, קיומן של מריבות תכופות ואלומות בין בני הזוג, אף בהן לא היה בכדי לשלול את האפשרות להכיר בהם כ"ידועים בציבור" (ת"ע (חי) 2365/85, המ' (חי) 1387/85, אבו נ' אבו פ"מ תשמ"ז (2) 31).

37. הסקת מסקנה בדבר קיומה או העדרה של זיקת ידועים בציבור, תלויה במכלול של נסיבות, מכלול המשתנה ממקרה למקרה. לעתים גודש הסממנים בכיוון אחד יכריע את הכף בקלות, ולעתים, כאשר יבואו לפני ביהמ"ש סממנים הסותרים האחד את רעהו – האחד מעיד ומחזק את הזיקה והאחר מרחיקה - ההכרעה תהיה קשה יותר. על ביהמ"ש לשקול, איפוא, את מכלול הנסיבות שבאו לפניו ולהכריע בסופו של יום על פי נטיית הכף, כאשר השקילה תעשה בזהירות ובקפדנות מרבית, שכן לא לכל הסממנים משקל זהה וככל שמשנתנות הנסיבות משתנה אף משקלו של כל סממן (ראה לעניין זה, כדוגמה – ע"א (חיפה) 2122/04 הנ"ל). ועוד עניין קודם שנבקש להחיל הדין על הנדון –

חזקת השיתוף והידועים בציבור

38. אף שהוראות חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג – 1973 (להלן - חוק יחסי ממון) אינן חלות בעיקרן על בני זוג ידועים בציבור, הובהר בפסיקה כי חזקת השיתוף בנכסים עשויה לחול אף על "ידועים בציבור" בהתקיים הנסיבות המתאימות לכך – היינו, בעבור זמן והתייצבות הקשר בין בני הזוג, ובלבד שבני הזוג לא שמרו על הפרדה רכושית (ע"א 52/80 שחר נ' פ. פד"י לח(1) 443; רע"א 1468/96 י.י. נ' י.י. (1996); ע"א 65/89 מוסטפא נ' מטועפד"י מד(4) 197; ע"א 749/82 מוסטון נ' וידרמן מג(1) 278; ע"א 625/83 ברקוביץ נ' בודניה מא(4) 581; ע"א 4385/91 סלם נ' כ.פד"י נא(1) 537; תמ"ש (תל-אביב-יפו) 51940/98 - פלונית נ' פלוני. תק-מש 2002(3), 13; תמ"ש (תל-אביב) 105841/99 - מזל אהרון נ' משה בסיליאן (2002)).

39. עיקרה של הילכת השיתוף הינו – "חזקה החלה על בני זוג המנהלים אורח חיים תקין ושהתנהגותם מגלה מאמץ משותף, כי הרכוש בבעלותם המשותפת..." (ע"א 1915/91 י.י. נ' י.י. וקנובלר נ. קנובלר, פד"י מ"ט (3) 529, וכן ראה – ע"א 5640/94 חסל נ. חסל פד"י נ' (4) 250; ע"א 819/94 לוי נ. לוי פ"ד נ (1) 300, ועוד רבים). יחד עם זאת הובהר בפסיקה כי בכל הקשור להחלת הילכת השיתוף על "ידועים בציבור" יש לנהוג משנה זהירות ולבחון את טיבו של הקשר והשלכתו על היחסים הממוניים בין הצדדים בעין דקדקנית וקפדנית שכן העובדה שבני הזוג בחרו לקיים חיים של צוותא מבלי למסד את הקשר הזוגי שלהם באקט הנישואין יש בה להעיד, לעיתים, על ארעיותו של הקשר ועל היותו בלתי מחייב או על רצונם בהפרדה רכושית או שיתופיות כלכלית מוגבלת ומצומצמת. כך בפרשת סלם הנ"ל נקבע כי הנטל הרובץ על הידוע בציבור, הטוען לשיתוף בנכסי בן זוגו, כבד יותר מזה הרובץ בנסיבות דומות על בני זוג נשואים במיוחד בכל הקשור לנכס שאינו נכס משפחתי מובהק, ובלשונו של כב' הש' מצא:

".....אמור מעתה, כי בעוד שביחס לבני זוג נשואים, הרי שבהעדר ראיה לסתור, די בהתקיימות התנאים להקמתה של חזקת השיתוף (קרי: אורח חיים תקין ומאמץ משותף) כדי להחיל עליהם דין שיתוף ביחס לכל נכסיהם מכל סוג שהוא, הרי שביחס לבני זוג ידועים בציבור, הקמתה של

חזקת שיתוף שלא הובאו ראיות לסתירתה - עשויה להעיד רק על שיתוף בנכסים המשמשים את בני הזוג בחיים היומיומיים או שנרכשו על ידם במשותף. להחלת דין שיתוף על נכסים אחרים של מי מהם, ולו גם כאלה שנצברו על ידיו בתקופת החיים המשותפים תדרש ראיה נוספת כלשהי שתעיד (לפחות באורח נסיבתי) על כוונת שיתוף בנכס (או בכלל נכסיו) של בן הזוג". (ההדגשות שלי – צ.ו.)

וכך סוכמו הדברים ע"י הנשיאה (כתוארה אז) כב' הש' ד. ביניש –

הנטל הרובץ על ידוע בציבור הטוען לשיתוף בנכסי בן-זוג, הוא כבד יותר מן הנטל הרובץ בנסיבות דומות על בן-זוג נשוי, במיוחד כאשר אין מדובר בנכס משפחתי מובהק (דברי השופט מצא בע"א 4385/91 סלם נ' כ., פ"ד נא(1) 337, פסקה 14). הכבדת הנטל על הטוען לשיתוף נכסים בין בני-זוג ידועים-בציבור, נובעת מהמשמעות שעשויה להיות להעדר הנישואין ביניהם. לעיתים, בני-זוג מקיימים חיי זוגיות משותפים ללא אקט פורמאלי של נישואין מתוך בחירה שלא למסד את הקשר הזוגי ביניהם, להבדיל ממקרים בהם העדר הנישואין נובע ממניעות להינשא זה לזו. במקרים אחרים, עשוי הדבר להעיד על ארעיות הקשר או על היותו בלתי מחייב, באופן השולל קיומה של כוונה לשיתוף רכושי. יש, אפוא, להתחשב בכל מקרה ומקרה בטיב הקשר הזוגי, בנסיבותיו ובכוונות המונחות בבסיסו, תוך בחינת האפשרויות שעמדו בפני בני-הזוג למיסוד הקשר הזוגי מחד-גיסא ומידת האפשרות של כל אחד מבני-הזוג לניתוק הקשר מאידך-גיסא. יש ליתן משקל נכבד לאוטונומית-הרצון של בני-הזוג בעיצוב הקשר הזוגי ביניהם ובקביעת ההסדר הרכושי החל על נכסיהם. זאת, בכפוף לעקרון תום-הלב המחיל על המערכת ההסכמית - המפורשת או המשתמעת - בין בני-הזוג ערכים של צדק, יושר, הגינות ושוויון..." (בג"צ 4178/04 - פלונית נ' בית הדין הרבני לערעורים ואח' תק-על(4)2006, 3866).

כעת מן הדין נבוא אל הנדון

40. **בנדון שוכנעתי כי התובעת הייתה ידועתו בציבור של המנוח עובר לפטירתו.**

אין חולק כי הצדדים התגוררו יחדיו בדירתו של המנוח, מאז היכרותם ועד לפטירתו של המנוח משך כ – 19 שנה. ואף לא ניתן לחלוק על העובדה שהמנוח דאג לכל צרכיה של התובעת, נשא בכל הוצאות משק הבית ואף נתן בידיה כרטיס אשראי בבעלותו על מנת שתוכל לעשות בו שימוש לצרכיה ולצרכי משק ביתם המשותף, כל זאת עד ליום פטירתו (בהמשך הדברים נביא הראיות והאסמכתאות לכך).

מג.הם המשותפים של הצדדים ודאגתו של המנוח לכלל צרכיה של התובעת יש בהם להעיד כי מערכת היחסים שבניהם הייתה מערכת יחסים זוגית כזו המתנהלת בין בני זוג המבקשים לחלוק את חייהם יחדיו זה בקרבתו של משנהו. ודוק, אפשר גם אפשר כי מערכת היחסים שבין הצדדים ידעה עליות ומורדות, ואפשר, ואף סביר שכך הם פני הדברים נוכח הראיות שהובאו לפני כפי שיפורט בהמשך הדברים, כי היחסים בניהם הפכו צוננים בשנים האחרונות עובר לפטירתו של המנוח, ואולם על אף שכך המשיכו הצדדים והתגוררו תחת קורת גג אחת כאשר התובעת מוסיפה ועודה שימוש לצרכיה בכרטיס האשראי של המנוח עד ליומו האחרון, והמנוח לא טרח לנתק באופן סופי ומוחלט את מערכת היחסים בניהם.

כשם שמערכת יחסים קרירה וצוננת אין בה לאיין מתוקפם את נישואיהם של בני זוג אשר נישאו זה לזה, כך אין בקלקול השורה שבין בני הזוג החיים יחדיו שלא בקשר של נישואין בכדי להביא לאיזון זוגיותם אחר שנים רבות של זוגיות וחיים יחדיו, אלא אם נעשה מעשה ברור המנתק זוגיות זו, כגון הפרדת המגורים בניהם.

41. **עדויות רבות ומהימנות באו לפני באשר לחיי הזוגיות של הצדדים.** כך עדותו של שכנם וחברם הקרוב, מר י.ש., אשר עדותו הייתה מהימנה בעיני לכול אורכה ואשר הקפיד לדייק בפרטים הידועים לו. מר ש., אשר היה שכנם של הצדדים ואף שיפץ את ביתם במסגרת עיסוקו כקבלן שיפוצים, ידע לספר כי התובעת היא זו אשר "ניצחה על עבודות השיפוצים" ובחרה בעצמה את הכלים הסניטרים, המטבח, הריצוף והג'קוזי שבבית הצדדים. לדבריו, המנוח אמר לו מפורשות "אני לא מתערב – תעשה כל מה שס.אומרת לך לעשות" (סע' 6-7 לתצהירו, עמ' 57 שורה 15-21 לפר').

לדבריו, התובעת והמנוח השתתפו יחדיו באירועים של משפחתו, הם היו נוסעים יחדיו לטיולים והוא אף הצטרף אליהם מספר פעמים לטיול לקברות צדיקים. העד מוסיף ומעיד כי מדי ערב שבת היה המנוח מביא אוכל מבית העסק שלו לבית אמה של התובעת, וכי בני הזוג אף היו עושים את החגים אצל הורי המנוח (עמ' 55 שורה 10-17 לפר'). העד הוסיף והבהיר כי שמע את המנוח אומר לתובעת, לאחר הפסקת עבודתו במסעדה השייכת לו, כי אין היא צריכה לעבוד עוד שכן הוא ידאג לפרנסתה ולכל צרכיה. לדבריו המנוח אמר לו כי הוא "נותן לה (לתובעת – צ.ו.) ישרכרט וכסף מזומן" וכי "כלום לא חסר לה" (סע' 30-31 לתצהירו וכן ראה עמ' 56 שורה 5-9 לפר').

42. **קרוביה של התובעת העידו כי המנוח נהג לארח אותם במסעדה שלו וסירב לקבל מהם כל תשלום וכי כך נהג עד ימיו האחרונים.** כך העידה, כדוגמה, דודתה של התובעת, הגב' כ.ב. (עמ' 61 שורה 14-20 לפר'), אשר אף הוסיפה והעידה כי התארחת בביתם של המנוח והתובעת כמה וכמה פעמים בשבתות ובמהלך אירוח זה לנה התובעת עם המנוח בחדרו (שם, שורות 21-24). הגב' ב.ה. הוסיפה והעידה כי התובעת הייתה מתלווה אל המנוח לים המלח לצורך טיפוליו הרפואיים במחלת העור בה לקה (עמ' 62 שורות 1-3 לפר') וכי המנוח היה נוהג לפנק במתנות וזרי פרחים בימי הולדתה (שם שורות 9-10).

43. **כך העיד מר ר.ג., אשר הכיר את הצדדים משך כ – 18 שנה עד לפטירת המנוח, כי הצדדים היו משתתפים יחדיו באירועים ושמחות, לרבות בחתונת בתו שנערכה כשנה לפני פטירת המנוח (עמ' 51 שורה 22-23 לפר', סע' 13 לתצהירו).** העד ג. הוסיף והעיד כי באחת משיחותיו עם המנוח הוא הבהיר לו כי ברצונו להזדקן יחד עם התובעת (עמ' 52 שורה 9-12 לפר').

44. **עדויות על השתתפותה של המנוחה באירועים משפחתיים אישיים עם המנוח באו למכביר (ראה עדות התובעת עמ' 22 לפר' שורות 19-22; וכן עדות אח המנוח, הנתבע 2 בעמ' 65 לפרוטוקול מיום 10.2.14 שו' 20-25, ועדות בנו, מר נ.פ. בעמ' 80 לפרוטוקול מיום 23.3.14 שו' 1-7).**

וכך באו עדויות על השתתפותם בשמחות של חברים משותפים (ראה תצהירו של י.ש. ועדותו בבית המשפט בעמ' 58 שורות 8-12, ראה תצהירו של מר ר.ג. ועדותו בעמ' 51 לפרו' מיום 18.12.12 שורות 21-23, חקירתו של י.ס. מיום 23.3.14 בעמ' 65 לפרו' שו' 9-17, ראה גם חקירתו של מר א.כ. - בעמ' 75 לפרו' מיום 23.3.14 שורות 21-22).

בדומה העיד מר י.ד., גיסה של התובעת, כי המנוח והתובעת הגיעו יחדיו לנחמו על מות אמו כחצי שנה קודם לפטירת המנוח (סע' 16 לתצהירו).

45. **זאת ועוד, התובעת הציגה אין ספור תמונות בהן היא נראית יחד עם המשיב באירועים משפחתיים שונים, בטיולים, ובקירבה הנחזית להראות קירבה אינטימית, כדרכם של בני זוג.** כך צירפה המבקשת תדפיסי כרטיסי אשראי של כרטיס אשראי אשר המנוח הפקיד בידיה ובו עשתה שימוש מידי חודש בחודשו בשיעור של כ – 5000-6000 ₪ לחודש (נספח י' לתצהיר התובעת). גם העד מטעם הנתבעים, חברו של המנוח, מר י.ס., העיד –

”ש. אתה מודע לזה שס. למעשה קיבלה כרטיס אשראי והשתמשה בו לצרכים שלה, אתה יודע את זה?
ת. ידעתי את זה, ידעתי שד. נתן כרטיס אשראי למרות שהוא לא אהב את זה כל כך” (עמ’ 71 שורה 19-20 לפר’)

את דאגתו של המנוח לכלל צרכיה של התובעת לרבות מתן כרטיסי האשראי לידיה – אישרו אף הנתבעים – כך הנתבע 2 ציין בעדותו מיום 10.2.14 בעמ’ 67 לפרו’ –
הוא נתן לה כרטיס אשראי שבו היא קנתה לעצמה דברים”

ובנו, מר נ.פ., אישר בחקירתו מיום 23.3.14 בעמ’ 52 לפרו’ –
”אני יודע שהיה לה כרטיס אשראי שלו, לגבי הסכומים אני מניח שהם מדוייקים ואין לי מה להוסיף”

46. הנתבעים ניסו לטעון כי תוקפו של כרטיס האשראי שנתן המנוח לתובעת פג שבוע קודם לפטירתו (ראה נספח 36 לסיכומיהם) וכי העד ס. העיד ששמע את התובעת שואלת את המנוח למה הוא חסם לה את הכרטיס “הרי אמרנו שתיתן לי עוד שבועיים” (סע’ 8 לתצהיר העד ס.). מכאן מבקשים הנתבעים ללמוד כי המנוח ביקש לסיים כל קשר התובעת, אלא שגם העד ס. ממשיך ומעיד באותו סע’ בתצהירו - “ד. (המנוח – צ.ו.) אמר לה שהוא לא סגר אלא שפג תוקפו של הכרטיס. ידוע לי שהוא לאחר מכן נתן לה כרטיס חדש”. ואם כן - היא הנותנת, העובדה שהמנוח נתן לתובעת כרטיס חדש לאחר שפג תוקפו של הישן מלמדת דווקא על כך שהמנוח לא הרחיק את התובעת מעליו קודם פטירתו !

46. הצדדים אף נסעו יחדיו לטיולים ובילויים, והמנוח אף מימן לתובעת נסיעות חו”ל עם חברותיה ומשפחתה (ראה עותק הדרכונים, נספח י’ 1, עותק אישורי התשלום ע”י המנוח עבור נסיעת התובעת לחו”ל נספח י’ 2, ראה גם חקירת הנתבע 2 בעמ’ 65 לפרו’ מיום 10.2.14, שו’ 16-17). כך נסעו התובעת והמנוח לחופשות בבתי מלון בארץ, נפשו בקביעות במלונות ים המלח בכל שנה – בשל מחלת העור ממנה סבל המנוח סבל, וכן שהו יחדיו במלונות ישרוטל באילת, באכסנייה בעין גדי ובצימרים בראש פינה. גם בעת מחלתו האחרונה, זו שבשלה הלך לבית עולמו, ביקרה אותו התובעת בבית החולים – ראה עדות פ.פ. (עמ’ 59 לפרו’ שורות 12-14) וכן ראה חקירת נ.פ. (בעמ’ 84 לפרו’ שורות 21-22).

47. הנתבעים טוענים, בין השאר, כי בשנים האחרונות, עובר לפטירתו, התקלקלה השורה בין המנוח לתובעת, אלא שכפי שהבהרנו לעיל - איכות הקשר הזוגי, אין בהכשלעצמה להשפיע על עצם הגדרת הצדדים כידועים בציבור כל עוד מתקיים הבסיס של חיי משפחה במשק בית משותף. מתוך שכך, על אף שאינני מתעלם מאמירותיו הנחרצות של המנוח בצוואתו שנחתמה כארבע שנים קודם פטירתו, ועל אף שכרי מתוך הכתוב כי היה בליבו על התובעת, הרי שאין בכך לאיין את עצם הקשר הזוגי שהיה בניהם. אכן המנוח שופך רותחין על התובעת ואינו מסתיר את כעסו עליה, אך באם נעיין ונפשפש מאחורי המילה הכתובה נמצא כי גם הוא רואה את מערכת היחסים בניהם כמערכת זוגית משפחתית. המנוח מדיר את התובעת מכל חלק בעזבונו והוא מנמק טעמו למעשה זה –

”כל זאת מאחר והיא לא תרמה בפרוטה אחת להשגת הרכוש ולא תפקדה כשותפה ובת זוג משום בחינה שהיא. לא רק זאת אלא שלמרות שחייה על חשבוני וטוב ליבי לאורך השנים, גם השביע (כך במקור – צ.ו.) אותי מרורים ופגעה בכבודי”

הרי לנו – המנוח עצמו ראה בתובעת "שותפה וכת זוג" אלא שככזו היא איכזבה אותו בהתנהלותה והתנהגותה ומתוך כך מצא שלא להוריש לה דבר. על אף אכזבתו של המנוח מהתובעת והתנהגותה הוא לא בחר לשלחה מעל פניו או לסלקה מדירתו – שהרי לו היה עושה כן לא היה נדרש לציין בצוואתו כי אין הוא מוריש דבר על אף היותה בת זוגו, תחת זאת בחר שלא ליתן לה חלק בעזבונו אחר פטירתו. דבריו של המנוח בצוואתו אפשר שיש בהם ללמד על אי רצונו בשיתופה של התובעת ברכושו ואולם אין בהם לפגום בעצם קיומה של מערכת זוגית בניהם, מערכת זו, היא שמה אשר יהא, נופלת לגידרו של סעי' 55 לחוק הירושה שעניינו בבני זוג החיים "חיי משפחה במשק בית משותף".

48. נסיונותיהם של הנתבעים להתלות בכל מיני זוטות על מנת לקעקע את טיב יחסיהם של הצדדים בבני זוג, אין בהם ממש.

כך העובדה שהמנוח העדיף ללכת לבית החולים עם חברו הטוב ולא עם התובעת או כי הביע לפני חבריו השונים את כעסו על התובעת או רצונו להיפרד ממנה אין בהם לגרום לניתוק הקשר הזוגי מאליו כל עוד הוא לא ניתק בפועל ע"י אקט ומעשה ברור, דבר אשר לא נעשה או הוכח בעניינו.

כך גם לא הביאו הנתבעים כל ראיה לכך שהמנוח קיים יחסי זוגיות עם אחרת או כי דאג לפרנסתה וכלכלתה של אחרת זולת לתובעת.

49. הנתבעים הוסיפו וביקשו, בין השאר, להתלות בתשובותיה של כב' הש' *** אשר הייתה "אשת סודו" של המנוח, ע"פ הגדרתה (ראה תשובה א' – נספח 27 לסיכומי הנתבעים), על מנת ללמוד שהתובעת והמנוח לא היו ידועים בצבור (יובהר כי תשובות כב' הש' ניתנו לשאלות שהפנה אליה ב"כ התובעת ע"פ הנוהל המקובל להעדת שופטים). וכך כותבת כב' הש' בתשובה ב' לתשובותיה –

"המנוח מעולם לא הציג את הגב' כ. בפני כידועה בצבור, או כאשתו לכל דבר עניין. ידעתי והוא אף סיפר לי על היחסים בניהם. אולם במהלך השנים האחרונות ואני מדגישה מספר שנים בטרם מותו, ידעתי מפיו, כי אין בניהם יחסים אינטימיים וכי הוא ביקש להוציאה מחייו ומדירתו, וכי דאג לכך שלא תוכל לקבל את רכושו ע"י עריכת צוואה. כאשר שאלתי מדוע איננו נפרד ממנה, בפועל תשובתו הייתה שבכוונתו לעשות כן, אלא שהוא מרחם עליה ועל כן רצה לעשות בדרך שלא תפגע בה..."

ובכן לא זו בלבד כי, כפי שמציינת כב' הש' *** עצמה בתשובותיה – "במהלך השנים האחרונות לא התאפשר לנו להיות נוכחים במהלך החיים האינטנסיביים האחד אצל רעותו" הרי שגם מעדותה ותשובתה הנזכרת לעיל אין לשלול את "ידיעותם בצבור" של המנוח והתובעת, העובדה שהמנוח לא הציג את התובעת כידועתו בצבור לפני כב' הש' *** עדיין אינה שוללת קשר שכזה, ראייה לדבר שהמנוח לא הציג את התובעת כידועתו בצבור אף בעבר עת ברי שהקשר בניהם היה קשר זוגי וכי לא לחינם הכניסה אל ביתו והלינה בצל קורתו.

כאשר לזוגיות שבין הצדדים יש עדים וידיים כה רבים, כפי שהבהרנו והרחבנו לעיל, הרי שלא אמירתו של אדם קובעת בהכרח את הגדרת מערכת היחסים אלא זו מקבלת את שמה וכותרתה, בין השאר, מניראותה בצבור ומהדרך שהיא נחזית ומשתקפת בעיני האדם הסביר. יתר על כן כב' הש' מציינת בסיפא לתשובה ב' מטעמה כי המנוח אמר לה פעמים רבות שאין לו כוונה לשתף את התובעת ברכושו, ואתהגע עצמך – את מי אדם שוקל באם לשתף ברכושו אם לא את בת זוגו? לו הייתה זו רק עוברת אורח מזדמנת, מדוע שישקול בכלל המנוח לשתף ברכושו? אין זאת אלא שהמנוח והתובעת חיו חיי זוגיות כאשר, בצידה, כשם שלא רצה המנוח לקבע הזוגיות בטכס נישואין רישמי כך לא היה מעוניין לשתף התובעת ברכושו, ואולם מכאן ועד שלילת הקשר הזוגי והתעלמות ממנו – רחוקה הדרך מרחק רב.

ושוב נחזור ונדגיש – אפשר שהצדדים היו צהובים זה לזה בתקופה הסמוכה לפטירתו של המנוח ונרחיק ונאמר כי אפשר אף שהמנוח גמר בליבו לשלח מעליו את התובעת ולהרחיקה

מדירתו בשלב כזה או אחר, ואולם כל עוד לא הפכה המחשבה למעשה וכל עוד לא יצאה אל הפועל, ובנדון לא הובאו לפנינו ראיות משכנעות כי אכן הורה המנוח לתובעת לעזוב את דירתו, הרי שאין לנו אלא את שרואות עינינו – זוג המתגורר יחדיו תחת קורת גג האחת כאשר הגבר דואג ומממן את כל צרכיה של האישה. לו היינו שואלים את האדם הסביר, זה ההדיוט שאינו משפטן אך עיניו בראשו, מה הוא למד מהתנהלותם של הצדדים, הדריים יחדיו משך שנים ארוכות, יוצאים ובאים מדלתה של אותה דירה, וחיים את יומם מתוך כספו, כיסו וארנקו של המנוח, פשוט וברור שהיה אומר כי עסקינן בבני זוג החיים במערכת זוגית, תהא זו טובה או רעה, חמה או קרה. והרי זה לב ליבה של "הידיעות בציבור" - חיי זוגיות משפחתיים ללא נישואים טְפְסִיים. ויודגש, אנו אומרים "זוגיות משפחתית" על מנת להוציא מכלל זה קשר חברי אשר טרם התפתח לזוגיות מיושבת, ולומר שעסקינן בזוגיות כזו הנוהגת בין אלו אשר גמרו אומר לתקוע יתד משותפת ולמסד את הקשר שבניהם גם אם לא בטקס נישואין מוכר.

מסקנתנו, איפוא, ברורה וחד משמעית – התובעת והמנוח היו ידועים בצבור עובר לפטירתו של המנוח.

האם חלה חזקת השיתוף בענינם של הצדדים ?

50. **לעניין זה יש להשיב בשלילה.** בחינה מדוקדקת של העדויות שבאו לפני בית המשפט יש בה ללמד כי על אף הזוגיות שבין הצדדים, לא הייתה כל כוונה של שיתופיות במערכת היחסים ביניהם והמנוח הקפיד שלא לערב בין נכסיו לנכסי התובעת. הדבר אף התחדד בשנים האחרונות לקשר הזוגי בניהם כאשר מערכת היחסים בניהם לא הייתה במיטבה. אין חולק כי כל הנכסים שנרכשו על ידי המנוח נרשמו לעולם על שמו ולא במשותף עם התובעת. כך הדירה *** שהינה למעשה חליפתה של דירה אחרת אשר הייתה בבעלותו עובר לקשר עם התובעת, נרשמה על שמו בלבד וכך גם הרכבים שנרכשו על ידו וכיוצ"ב. גם עסקו של התובע נרשם על שמו והתובעת לא שימשה מעולם כבעלים או שותפה רשומה בעסק.

על העדר רצונו של המנוח בשיתופה של התובעת בנכסיו ניתן ללמוד גם מהאמור בצוואתו בו הוא מבהיר כי אין בדעתו אף להוריש לה מאומה "מאחר והיא לא תרמה בפרוטה אחת להשגת הרכוש" (וכאמור כך למדים אנו אף מתשובתה של כב' הש' *** בסיפא לתשובה ב').

כך הוכח כי כאשר רצה המנוח לשתף מאן דהו בחשבונותיו הוא עשה כן עם אחיינו מר נ.פ. ולא עם התובעת (ראה יפוי כח כללי עליו חתם המנוח לטובת אחיינו (נספח 1 לתגובה להתנגדות של הנתבעים).

51. התובעת ניסתה לטעון לשותפות בנכסים של המנוח מתוך כך שלטענתה תיפקדה כמנהלת עסקיו לצידו. בכל הכבוד, לא מצאתי ממש בטענתה זו התובעת, כלל וכלל לא שוכנעתי כי היא עבדה בעסקו של המנוח כמנהלת אירועים, כטענתה, והתרשמותי היא כי היא עבדה בעסק בתפקיד מלצרית ומארחת, כשאר בני משפחתו של המנוח (ראה לעניין זה, כדוגמה, עדות של האחייין נ.פ. בעמ' 77 שורה 25 ואילך לפר'). מכל מקום התובעת מעולם לא נרשמה כשותפה באף עסק מעסקי המנוח או כבעלת מניות בחברה לה הוא שותף. אף עניין זה מאושש את טענת הנתבעים כי המנוח לא רצה לשתף את התובעת בנכסיו ועסקיו. העובדה שהתובעת עבדה תקופת מה בעסקו של המנוח אין בה כשלעצמה ללמד על רצונו לשתף בזכויותיו בעסק.

52. גם טענת התובעת לפיה דירת המגורים בה התגורר נרכשה במהלך חייהם המשותפים ולפיכך יש לה זכות במחצית מהדירה, אין בה ממש. דירת המגורים נרכשה מתמורת דירתו הקודמת של המנוח ואף היא כקודמתה נרשמה על שמו בלבד. פשוט וברור כי לו חפץ היה המנוח לשתף את התובעת בזכויותיו בדירה היה רושמה גם על שמה.

לעניין הוכחת שותפות בדירה שמקורה בנכסים חיצוניים (דוגמת עניין דנן בו נרכשה דירת המגורים מתמורת נכס אשר היה של המנוח עובר להיכרותו את התובעת) סוכמה ההלכה בבע"מ 1398/11 - אלמונית נ' אלמוני (2012) באופן הבא –

“הנהכיכן,
עלבןהזוגשמבקששיוקנולומחציתהזכויותבדירתהמגוריםשר
שומהעלשמושלבןהזוגהאחר, מוטללהוכיח -
מעברלקיומםשלחיינישואינמשותפים, אףאםמושכים -
קיומשל “דברמהנוסף” שיעידעלכוונת
שיתוףבנכסהספציפי.
מעיוןבפסיקהעולהכיבמרבית המקריםבהםקיבלובתימהשפטא
תטענתהשיתוף,
הוכחכיבוצעהשקעותכספיותבנכסמצידושלבןהזוגהטועןלש
יתוףהשקעותאלההיוו “דברמהנוסף”
המעידעלכוונתהשיתוף” (ראה פסק דינו של כב' הש'
דנציגר)

וכב' הש' זילברטל הוסיף ואמר –
“נדמה, כימקוםבוואכןהתקיימויחסינישואינפורמאליים,
אךלאנוצרהביןבניהזוגאותה “אוירתשיתוף”,
ולוברמהבסיסיתומינימאלית
(אווירהיכולהלהתקייםגםכאשרחיינישואינודעיםעליותו
מורדותוכלליםתקופותשלמתחיסומחלוקות),
לאניתןיהלהגיעלמסקנהבדברקיומשלשיתוףבנכסחיצוני,
לרבותדירתהמגורים, אלאכאשרקיימותראיותממשיות,
ישירותובעלותמשקלבדבריצירתהשיתוףבנכס.”

51. כאמור, כאשר עסקינן בבני זוג שאינם נשואים, אזי לא חלה חזקת השיתוף בין הצדדים כדבר המובן מאליו ויש להוכיחה ולשכנע את בית המשפט שהצדדים אשר מצאו שלא למסד זוגיותם באופן רישמי בחרו לשתף האחד את משנהו בצבירותיהם הרכושיות. בנדון לא הורם נטל הוכחה זה ולא עלה בידי התובעת לשכנע כי אכן התכוון המנוח לשתפה באותם בנכסים שהקפיד לעולם לרכוש ולרשום על שמו (וראה לעניין זה, כדוגמה - תמ"ש (חיפה) 17570/01 - פלונית נ' פלוני. תק-מש 2004(1), 530).

יש לדחות, איפוא, את טענות התובעת לזכויות ברכוש המנוח מכח חזקת השיתוף.

כעת וקודם שנבחן האם זכאית התובעת למזונות מן העזבון ראוי שנבחן האם צוואת המנוח תקיפה, שכן אחר שקבענו שהתובעת הייתה ידועתו בצבור של המנוח, הרי שאם ימצא שהצוואה אינה תקיפה והתובעת זכאית לירש מעזבונו של המנוח הרי שיש לדברים השפעה על עצם הזכות למזונות או למיצער על שיעורם.

האם צוואת המנוח תקיפה ?

52. מתוך העדויות שהובאו לפני עולה כי הצוואה נערכה והודפסה ע"י מר נ.פ., אחיינו של המנוח (להלן – נ.), לבקשתו של המנוח. ע"פ עדותו של נ., אשר הייתה מהימנה בעיניי, באחד הימים ביקשו המנוח כי ינסח ויקליד עבורו צוואה במחשבו. המנוח הבהיר והכתיב לנ. את פרטי העניינים אשר חשוב היה לו שיופיעו בצוואה (ראה סע' 26-27 לתצהירו של נ.). בעדותו הבהיר נ. כי הוא שלח למנוח את טיוטת הצוואה שהכין על מנת שיבצע בה השלמות ותיקונים כרצונו, והוא יתקן הטיוטה בהתאם, ואולם כעבור זמן כשבירר עם המנוח האם יש תיקונים לטיוטה,

הבהיר לו המנוח כי הטיוטה הייתה בסדר גמור וכי הוא והעדים כבר חתמו עליה כצוואה (ראה עמ' 82 שורה 23-25 לפר'). נ. הבהיר בעדותו כי לא ידע את שם משפחתה של התובעת לכן הותיר את פרטי שם המשפחה ריקים, ואלו הושלמו ככל הנראה ע"י המנוח קודם לחתימתו על הצוואה.

54. התובעת טענה לכמה וכמה פגמים שנפלו בצוואה ואשר לטענתה מצדיקים את פסילתה. כך טוענת התובעת כי העדים לא חתמו במקום המיועד לחתימתם, רוצה לומר לאחר הצהרתם על כך שהמנוח הצהיר לפנייהם כי זו צוואתו והוא חותם עליה מרצונו החופשי אלא לפני הצהרה זו.

עיון בצוואה מגלה כי העדים חתמו בצד שמם לפני פסקת ההצהרה, ואולם אינני סבור כי חתימתם של העדים מעל להצהרה הנזכרת ולא מתחתיה הינה פגם היורד לשורשם של דברים ואינו ניתן לריפוי. עדות שני עדי הצוואה, מר י.ס. ומר י.ג., בכל הקשור לנסיבות חתימתם על הצוואה הייתה מהימנה בעיני וברי לי כי אמרו אמת בעניין זה. כך העיד מר י.ס. כי –
"הוא (המנוח – צ.ו.) ישב, י. ישב ואנחנו ישבנו שם והוא אמר זה הצוואה שלי ואני רוצה שתחתמו איתי ביחד על זה, הוא חתם ואנחנו חתמנו" (עמ' 73 ש' 4-5 לפר')

כאשר נשאל מדוע לא חתם בתחתית הצוואה לאחר פסקת ההצהרה, הבהיר –
"ראיתי את השם שלי וחתימתי ליד זה" (עמ' 71 שורה 27-28 לפר')

כך גם העיד מר ס. כי המנוח תיקן בכתב ידו את התיקונים השונים בצוואה לרבות עניין מספר תעודת הזהות שלו שהודפס באופן משובש.

55. גם העד ג. מעיד על נסיבות חתימתו על הצוואה בזו הלשון –

"בתאריך זה בו נחתמה הצוואה ניגש אלי ד.עם הצוואה וביקש ממני לחתום עליה. ראיתי שמדובר בצוואה ושאלתי אותו מה זה? והוא אמר לי: "זו צוואה. זה בקשר לבת זונה" (ראה סע' 6 לתצהירו)

עדותיו זו מתיישבת עם העולה מעדויות אחרות המלמדות כי מערכת היחסים בין המנוח לתובעת לא הייתה במיטבה בשנים האחרונות לחייו. מכל מקום, העד ג. לא נחקר על ידי ב"כ התובעת על נסיבות חתימתו על הצוואה ויש לקבל לעניין זה את עדותו ככתבה וכלשונה.

56. אם נבוא ונסכם הדברים עד כאן – שוכנעתי, מעבר לכל ספק, כי המנוח חתם על צוואתו לפני העדים ס. וג., לאחר שהשלים את הפרטים הדרושים השלמה בטיטת הצוואה בכתב ידו, וכי העדים חתמו על הצוואה לאחר כן ולאחר שהמנוח הבהיר להם כי זו צוואתו.

57. התובעת טענה לפגם נוסף בצוואה והוא בחוסר התאמה בין התאריך המופיע בעמ' הראשון לזה המופיע בעמ' השני לצוואה. בעמ' הראשון מצויין התאריך הלועזי – ולצידו התאריך העברי י"ג, תשרי תשס"ו – מדובר בתאריכים התואמים ע"פ הלוחות. ואולם בעמ' השני צויין בצד התאריך הלועזי 16.10.05 התאריך העברי י"ג תשרי תשס"ה, במקום "תשס"ו". ברי לי כי תאריך השנה העברי "תשס"ה" בעמ' השני נדפס מתוך טעות קולמוס ומחשבה שיש הקבלה בין שנת 2005 בלוח הלועזי לתשס"ה בלוח העברי. מאידך בעמ' הראשון בו הטבעת התאריך הייתה אוטומטית ע"פ תוכנת עיבוד התמלילים WORD הודפס התאריך העברי הנכון. בכל הכבוד, טעות קולמוס מסוג זה אינה בגדר פגם היורד לשורשו של עניין ואין בה כדי לפגום בכשרות הצוואה.

58. התובעת מוסיפה וטוענת כי בצוואה נעשה "מספר רב של תיקונים", אלא שעיון בתיקונים מלמד כי כולם תיקונים טכניים בעיקרם, כגון תיקון מספר תעודת הזהות של המנוח לאחר שבהדפסה השתרבבה לתוך המספר האות "נ" וכן השלמות של מס' דירת התובע – הגוש והחלקה. השלמות אלו מאוששות את גרסת האחייך, נ., לפיה הקליד את הצוואה במחשבו והותיר להשלמה את הפרטים הטכניים אשר לא היו בידיעתו. כך גם לא זכר נ. את שם משפחתה של התובעת לכן הותיר מקום להשלמת השם בצוואה. צודק, איפוא, ב"כ הנתבעים בטענתו כי התיקונים השונים שנערכו בצוואה אינם אלא תיקונים טכניים שוליים שגם בלעדיהם וגם אם הם לא היו נעשים כלל הייתה הצוואה עומדת במלוא תוקפה למרות ההשלמות הנדרשות (סע' 35 לתגובה להתנגדות).

59. סע' 25 לחוק הירושה מקנה לבית המשפט את הכח לקיים צוואה חרף פגמים צורניים מסוימים שנפלו בה וזאת על מנת "לקיים דברי המת ולעשות כדי שרצונו האמיתי יתקיים ויבוצע" (ע"א 86/79 קניג נ' כהן פד"י ל"ה (1) 176; ע"א 580/84 היועמ"ש נ. פיק פד"י מ"ב (2) 703). וזו לשון הוראת סע' 25 לחוק הירושה –

25. קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה
(א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אף אם נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22, או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.

(ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם: (1) בצוואה בכתב יד כאמור בסעיף 19 הצוואה כולה כתובה בכתב ידו של המצווה; (2) בצוואה בעדים כאמור בסעיף 20 - הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים; (3) בצוואה בפני רשות כאמור בסעיף 22 - הצוואה נאמרה בפני רשות או הוגשה לרשות, על ידי המצווה עצמו; (4) בצוואה בעל פה כאמור בסעיף 23 - הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות.

בנדון התקיימו לפנינו מרכיבי היסוד בצוואה כנדרש בסע' 25 (ב) (2) לחוק הירושה. רוצה לומר, יש לפנינו צוואה בכתב אשר הובאה לפני שני עדים, וכפי שהקדמנו והבהרנו - ה"פגמים" שלכאורה נפלו בה הינם שוליים ובלתי מהותיים ואין בהם לפגום באמיתותה ובכשרותה אחר ששוכנענו כי נערכה לבקשת המנוח, נחתמה על ידו מתוך רצונו המלא ובהבינו אותה, וכי שני עדים אישרו את חתימתו עליה.

60. ציינו כי מדובר בפגמים לכאורה בלבד שכן הצוואה על פי צורתה עונה כל דרישות החוק בעניינה של צוואה בעדים. כך סע' 20 לחוק הירושה מורה כי -

"20. צוואה בעדים צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת-ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור"

בנדון מצאנו כאמור כי כל דרישות החוק התקיימו בצוואה שלפנינו – א. הצוואה הינה בכתב.

ב. הצוואה מצוינת תאריך – וכפי שהבהרנו שוכנענו מעבר לכל ספק כי ציון השנה "תשס"ה בעמ' השני במקום "תשס"ו", כפי שצויין בעמ' הראשון, מקורה בטעות סופר בלבד,

מה גם שהתאריך הלוועזי זהה בשני עמודי הצוואה ותואם לתאריך העברי המופיע בעמודה הראשון.

ג. הצוואה נחתמה ביד המצווה – המנוח.
ד. חתימת המצווה בוצעה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו – כך העידו עדי הצוואה, אשר עדותם מהימנה בעיני, וכך אף צויין מפורשות בסעי' 10-11 לצוואה בהם מצהיר המצווה כי זו צוואתו.
ה. העדים אישרו באותו מעמד בחתימת ידם על הצוואה, שהמצווה הצהיר וחתם כאמור, ואין בעובדה שחתמו על פני הצוואה, קודם לפסיקת ההצהרה, על מנת לפגום בחתימתם.

61. כאן ראוי להוסיף ולציין כי התובעת הוסיפה וטענה עוד שפע של טענות באשר לצוואה, כגון זיוף חתימתו של המנוח על גביה והשפעה בלתי הוגנת שהושפע על ידי מאן דהו קודם לחתימתה, ואולם התובעת לא הביאה ולו ראשית ראיה לאף אחת מטענותיה אלו. כך, למרות שבהחלטת מיום 27.12.10 הוריתי על מינוי מומחה לכתב יד לצורך בדיקת חתימתו של המנוח על גבי הצוואה, לא טרחה כלל המבקשת לשלם את שכרו של המומחה ולפנות אליו על מנת שיערוך חוות דעת בעניין. יש בדבר ללמד שאף היא עצמה לא האמינה בנטען על ידה. בנסיבות אלו אין לי אלא לדחות טענות המבקשת לעניין זה.

בדומה לא טרחה המבקשת להביא ולו ראשית ראיה לכך שהמנוח הושפע על ידי מאן דהו באשר לעריכת צוואתו, שהרי היא עצמה טוענת כי היא היחידה שהתגוררה עמו וכי הוא לא היה במצב רפואי או גופני ההופך אותו לנתון להשפעת או חסדי האחר בעת עריכת הצוואה.

וראוי להוסיף ולומר - עצם העובדה שהתובעת מצאה לטעון, סתם כך וכלאחר יד, כל טענה הכתובה עלי ספר על מנת לערער על כשרותה של צוואה, יש בה כשלעצמה ללמד כי הנטען אין בו ממש וכי התובעת מנסה לאחוז בטענות שווא על מנת לנסות ולקעקע צוואה שנערכה כדת וכדין.

סוף דבר לא מצאתי כל פגם בצוואת המנוח מיום 16.10.05 אני דוחה את כל טענות ההתנגדות של התובעת בעניינה ומורה על קיומה של הצוואה.

מזונות מן העזבון

62. ע"פ הוראת סעי' 56 לחוק הירושה –
"הניח המוריש בן-זוג, ילדים או הורים והם זקוקים למזונות, זכאים הם למזונות מן העזבון לפי הוראות פרק זה, בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה"

סעיף 57(ג) לחוק הירושהמבהיר כי מוסד המזונות מן העזבון חל אף בעניינם של ידועים בציבור –

"איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף, אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, זכאי הנשאר בחיים למזונות מהעזבון כאילו היו נשואים זה לזה".

הידוע בציבור הינו, איפוא, בין אלו הזכאים למזונות מעזבונו של בן זוגו המנוח ובלבד שיוכיח את נזקקותו למזונות אלו (וראה לעניין זה, כדוגמה, פסק דינו של חברי כב' סגן הנשיאה הש' נפתלי שילה בתמ"ש (תל-אביב-יפו) 50982-02-12 - א' נ' ד' ואח' (2012)) ודוק, הזכאים למזונות מן העזבון אינם חייבים להיות בין היורשים ע"פ דין או ע"פ צוואה, לפיכך עצם העובדה שהמנוח, בעניין דנן, ביקש לשלול את זכאותה של התובעת מלזכות בעזבונו אין בה כשלעצמה לגרוע מזכותה למזונות מעזבונו.

63. כאמור, הזכאות למזונות נבחנת ע"פ נזקקותו של התובע, שכן מוסד המזונות מן העזבון מהווה מעין חקיקה סוציאלית שתכליתה לסייע לנזקק ואף לדאוג לענינה של הקופה הציבורית לבל יפול הנזקק לנטל עליה (ע"א 393/93 פלוני נ' עזבון ישראל לויט (1994)). כיוון שעסקינן בזכות סוציאלית הנגזרת מהוראות החוק הרי שאין לה דבר עם הוראות הדין האישי, רוצה לומר אפשר שבן זוג לא יהא זכאי למזונות על פי הדין האישי החל עליו ועל אף שכך לא יהא בכך לשלול זכותו למזונות מן העזבון ע"פ הוראות חוק הירושה.

מזונות מן העזבון ינתנו אך ורק אם הטוען למזונות אינו יכול לספק את צרכיו ההכרחיים. משכך, תידחה תביעה למזונות מן העזבון אם התובע אינו עומד בנטל הוכחת נצרכותו (ע"א 632/89 סעדון ליז נ' עזבון ג'ורג' סעדון (1990); ע"א 6161/87 אנגלמן נ' אנגלמן פד"י מ"ז (621) (1)).

64. מבחן הנזקקות זכה בפסיקה לפרשנות מצמצמת, שהרי למעשה אנו מעניקים דבר מתוך עזבונו של מנוח גם אם המנוח החליט להדיר את אותו נזקק מעזבונו או לצמצם חלקו בו, ובכך אנו חורגים למעשה מהעקרון המוביל של "עשיית רצון המת". כך מצאנו בת"ע 7721/00 פ.ג. נ' מ.ד. (2003) מפי כב' השופט ש. שוחט):

"הפסיקה העניקה ל"מבחן הנזקקות" פרשנות מצמצמת...מזונות מן העזבון ייפסקו רק אם הטוען למזונות אינו יכול לספק את צרכיו ההכרחיים. סכומים אלו, יכולים לספק את צרכיה ההכרחיים של התובעת... הפסיקה העדיפה את הפרשנות המצמצמת על פני המרחיבה תוך שהיא נותנת עדיפות ל"רצון המת" אשר החליט להדיר את הזכאי למזונות מעזבונו על פני הרצון לשמור על זכות התלוי למזונות. הפסיקה ראתה בתשלום מזונות מהעזבון חריג לכלל היסוד בדיני צוואות "מצווה לקיים את דברי המת". כחריג בחרה היא לצמצם אותו כדי תשלום "הצרכים ההכרחיים", תשלום שיש בו משום פגיעה נסבלת ברצון המת".

קביעת נזקקותו של הזכאי למזונות מן העזבון נבחנת, בין השאר, על פי הוראות סע' 59 לחוק הירושה הקובע הנחיות הן באשר לעצם קביעת הזכאות והן באשר למידת הזכות (ת"ע (ת"א) 96100/01 פ.ק. נ' ת.ז. (2002); ע"א 181/78 דורון נ' עזבון דורון פד"י ל"ב (3) 533, ת"ע (ת"א) 5740/01 חסן אלפונסו נ' מטאבי וויג ואח' (2003)).

כך בוחן ביהמ"ש ע"פ הוראת סע' 59 לחוק הירושה את שווי העזבון, מה שהזכאי עשוי לקבל מן העזבון, רמת החיים של המוריש והתובע מזונות ערב מותו של המוריש, רכושו של הזכאי למזונות, הכנסתו של הזכאי למזונות ועוד.

עוד הבהיר המחוקק כי ביהמ"ש רשאי לפסוק מזונות מן העזבון בדרך של הקצבה חוזרת, תשלום חד פעמי, או "מקצתו בצורה האחת ומקצתו בצורה האחרת אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת" (סע' 61 (א) לחוק הירושה). כך רשאי בית המשפט להתנות את סיפוק המזונות בתנאים (סע' 61 (ג) לחוק הירושה).

ושוב נבוא מהדין לנדון

65. בנדון הוכחו העובדות הבאות. התובעת הינה כבת 50, והיא מוסיפה ומתגוררת בדירת המנוח ברח' *** ב** (להלן – דירת המגורים), בה התגוררה עימו עוד קודם לפטירתו. עובר לפטירת המנוח באה לה כלכלתה של התובעת בעיקר מהמנוח, המנוח נתן בידיה את כרטיס האשראי שלו והיא הייתה רוכשת את צרכי מזונה, לבושה וצרכיה האחרים באמצעותו. התובעת ביצעה באמצעות כרטיס האשראי משיכות חודשיות בשיעור של כ- 5000-6000 ₪. כיום משתכרת התובעת מעבודתה ומקצבת השלמת הכנסה סך חודשי של כ- 3000 ₪ (ראה עדותה עמ' 87-88 לפר'). יחד עם זאת ראוי לומר כי התרשמותי היא שהתובעת אינה ממצה את כושר השתכרותה עד תום. התובעת אשר, לטענתה שלה, עבדה בעבר בחריצות לצדו של המנוח

תוך שהיא מסייעת לו בניהול עסקו וודאי יכולה להשתכר משכורת העולה על משכורתה הנטענת אף בעבודות פשוטות כמוכרנית, מזכירה וכיוצ"ב.

66. כאשר אנו בוחנים את עצם הזכאות למזונות מן העזבון ואת היקפם אין אנו נדרשים כאמור למבחני המזונות הרגילים בדין האישי או האזרחי אלא אנו בוחנים את הדברים בעין קפדנית שעניינה לבחון נזקקות ונצרכות, כך יש להתחשב בכושר השתכרותו של הזכאי הנטען למזונות ואף את נכסיו ורכושו. בצד דברים אלו אנו בוחנים אף את הקופה ממנה ישולמו המזונות, רוצה לומר – העזבון עצמו, מה היקפו, מה שיעור זכייתו של הטוען למזונות מהעזבון עצמו, ומה יותר ליורשים האחרים.

67. היקף עזבון המנוח לא התברר דיו במהלך דיוני ההוכחות, הצדדים כמעט ולא חקרו לעניינה של סוגיה זו ולא הובאו ראיות לעניינה. מכל מקום, עזבונו של המנוח כולל את דירת המגורים וסכך הוא היה שותף ובעלים במסעדה, אולם וגן אירועים *** בשד' *** ב*** וזאת במסגרת זכויותיו בחברה ובמניותיה שמחזיקה ומתפעלת את עסק ה*** - *** (ראה נספח ו' לתצהיר התובעת). הנתבעים אומנם טוענים כי העסק צבר חובות. אינני מקבל את טענת הנתבעים וברי לי כי עסקינן בעסק בעל ערך ושווי של ממש. לו היו לעסק חובות ודאי שהיו הנושים באים ונפרעים מתוך דירת המנוח ורכושו האחר. מכל מקום, מעת שלא גילו הנתבעים עד תום את פרטי עזבונו של המנוח צריך שהדבר ישמש לחובתם בכל הקשור להערכת היקפו לצורך חישוב המזונות המגיעים לתובעת.

68. בנסיבות הנדון אני סבור, איפוא, כי ראוי לפסוק לתובעת סך אשר יהא בו לגלם דמי שכירות למדורה משך 5 שנים נוספות על השנים בהם התגוררה בדירת המנוח וכן סך צנוע מסויים להשלמת הכנסתה לתקופה זו. אני מעריך את הסך החודשי האמור בשיעור של 6000 ₪ לחודש למשך 5 שנים, ובסה"כ 360,000 ₪ אשר ישולמו לתובעת תוך 60 יום. עם ביצוע התשלום תפנה התובעת את דירת המנוח. התשלום יופקד בידיו הנאמנות של ב"כ התובעת אשר יעבירו לידיה עם פינוי הדירה. בגין כל חודש בו תעכב התובעת את פינוי הדירה יפחת סך המזונות בשיעור של 10,000 ₪.

69. מובהר בזה כי סך המזונות נפסק תוך התחשבות, בין השאר, בהיקף עזבונו הנחזה של המנוח, מערכת היחסים הקרירה בין המנוח לתובעת בשנות חייו האחרונות והתרשמותי כי אכן היה בכוונתו להיפרד מעליה בשלב כזה או אחר, אף שפרידה זו לא בוצעה בפועל קודם לפטירתו, העובדה שהתובעת עשתה שימוש בלעדי בדירת המנוח מפטירתו ועד היום וכן התרשמותי באשר לכושר השתכרותה ותוך התחשבות בגילה.

70. בהתחשב בכך שקיבלתי אך ורק חלק מטענות התובעת הריני מחייב הנתבעים לשאת בהוצאות משפט של התובעת ושכ"ט עו"ד בסך של 20,000 ₪.

71. ניתן לפרסום ללא פרטי הצדדים.

72. תואיל המזכירות לסגור התיק שבנדון.

ניתן בלשכתי ביום 11.5.14 (י"א אייר, תשע"ד).

צבי ויצמן, שופט